

POÉZIA DEREKA REBRA V LITERÁRNOKRITICKEJ REFLEXII

MÁRIA KLAPÁKOVÁ

Stupeň, forma, ročník štúdia: PhD., denná, 2.**Študijný program:** teória a dejiny slovenskej literatúry**Konzultant:** bez konzultanta**Kľúčové slová:** poézia, kritika, kritika kritiky, metakritika

V štúdiu sa zaoberáme problémom kritického hodnotenia umeleckého textu, ktorý je/môže byť do istej miery ovplyvnený istou filozofiou, „ideológiou“. Konkrétne ide o poéziu (zbierky *Okamih pred dopadom* a *Ako tieň na plúcach*) feministu a básnika Dereka Rebra. Jeho písanie je totiž okrem tradície ženským poetikám ovplyvnené najmä jeho orientáciou na feministické uvažovanie. Z tohto hľadiska považujeme za produktívne skúmať, či na podobné texty reaguje kritika afirmatívne alebo negatívne, nakoľko kritici a kritičky berú vplyv podobného typu zmýšľania do úvahy a aké argumenty pri hodnotení Rebrových zbierok volia. Konkrétnejšie sa venujeme hodnoteniam druhej autorovej zbierky – *Ako tieň na plúcach*, no okrajovo sa vraciame aj k recenziám na debut, keďže obe zbierky sú si poetikou veľmi podobné. Predmetom štúdie sú recenzie kritičiek Ivany Hostovej a Stanislavy Chrobákovvej-Repar a kritikov Michala Rehúša a Matúša Mikšíka. Každá z týchto reakcií je svojim spôsobom vyhranená a prezentuje iný spôsob nazerania na ten istý text. Prostredníctvom kritickej reflexie textov Dereka Rebra sa teda pokúšame pomenovať, akými rozličnými spôsobmi súčasná kritika na podobný typ písania reaguje a aké odlišné prístupy v nej možno vnímať.

Vzhľadom na to, že téma kritika kritiky, ktorej sa venujeme v našej dizertačnej práci, ponúka možnosť vyskúšať rôzne metodologické postupy, pokúšame sa týmto príspevkom okrem iného zistiť, či z porovnania hodnotení na tvorbu jedného autora možno vyvodiť všeobecnejšie platné výsledky a závery aplikovateľné na aktuálnu podobu našej literárnej kritiky komplexnejšie, ako napríklad pri hodnotení personálneho štýlu konkrétneho kritika.

Kritiku kritiky je možné vnímať vo viacerých rovinách: jednak ako reflexiu teoretických textov o kritike, resp. konfrontáciu s nimi a jednak ako kritickú prax. Pokúsime sa preto pomenovať a charakterizovať niekoľko odlišných hodnotiacich prístupov k textu, ktoré v súčasnej slovenskej kritike možno vnímať. Ako modelový text sme si zvolili zbierku, resp. zbierky Dereka Rebra,¹ ktorého básne sú do veľkej miery ovplyvnené aj teoretickým zameraním autora. Možno v nich nájsť odkazy na fe-

¹ Ide o zbierky *Ako tieň na plúcach* (2014) a autorov debut *Okamih pred dopadom* (2010). Za vhodný materiál ich považujeme aj z dôvodu, že sa v nich autorova poetika výraznejšie nezmenila, tematicky sa Rebro aj naďalej venuje prevažne problematike identity, čiastočne tematizuje homosexuálne partnerstvo, v druhej knihe pribúda téma smrti blízkej osoby. Opakujú sa tu napríklad motívy ihly, balóna, vlasov, kože, kameňa, ale aj abstraktnejšie ako pohyb či prenikanie v rozličných formách a s rôznou intenzitou, čím autor opäť nadväzuje na princípy ženského písania. Návratné sú v Rebrovej poézii tiež viac či menej explicitné odkazy na básne Mily Haugovej, Lýdie Vadkerti Gavorníkovej či Jozefa Mihalkoviča (Hostová, 2015), ktorými sa Rebro aj kriticky, no najmä teoreticky zaoberá (*Ženy píšu Poéziu, muži tiež*; 2011, *Jej miesto v jeho svete?*; 2013). Autor zachováva tiež „strohú“, fragmentárnu formálnu stránku básní, na ktorú kritika poukázala už pri Rebrovom debute (porov. napr. Stawinska, 2012, s. 99 – 100). Aj na základe výraznejšie nezmenenej poetiky je teda poézia Dereka Rebra ideálnym materiálom na interpretáciu kritickej reflexie autora, keďže aj recenzie na obe zbierky vykazujú podobné znaky.

ministické teórie, rodové štúdiá a ženské písanie (porov. napr. Hostová, 2014, s. 166 – 168). Z tohto uhla pohľadu sa dajú Rebrove texty hodnotiť ako vyhranené, „ideologické“, resp. ich možno označiť aj, v súčasnosti sa v rôznych podobách opäť vracajúcim pojmom – angažované. Tieto východiská, v spojení s autorovu literárnovednou erudíciou, ovplyvňujú umeleckú hodnotu Rebrových básní, čo však jednotliví recenzenti hodnotia (diametrálne) odlišne. Práve naznačená rozmanitosť nám ponúka možnosť poukázať na evidentné rozdiely v kritériách hodnotenia kritikov autorovej poézie a čiastočne si môžeme dovoliť aj „schematizovať“ niektoré znaky nášho súčasného kritického písania. Na Rebrove zbierky totiž vyšli, povedané s istou mierou zjednodušenia, len dva typy recenzií, pozitívne alebo negatívne. To môže byť spôsobené jednak intencionalitou tejto poézie, no zároveň tým, ktorí kritici/aké typy kritikov tieto texty hodnotili. Konkrétne to boli Ivana Hostová (obe zbierky), Lenka Krištofová, Matúš Mikšík, Michal Rehúš, Stanislava Repar, Ola Stawinska a Mária Klapáková,² teda s výnimkou Michala Rehúša ide výlučne o recenzentov, ktorí reflektujú (aj) ženskú poéziu, resp. minimálne s istou pravidelnosťou publikujú v rodovo orientovanom časopise *Glosológia*, ktorého šéfredaktorom je práve Derek Rebro.

Formou i obsahom azda najjednoznačnejšou zo všetkých reakcií bolo hodnotenie Michala Rehúša, ktorý sa k básnikovej debutovej zbierke *Okamih pred dopadom* vyjadril takto: „Rebrova poézia je pomerne ľahko predvídateľná a monotónna. Po prečítaní kritického počtu básní – čo v tomto prípade nie je veľa – už ničím neprekvapí. (...) Rebro akoby si osvojil zopár obľúbených znakov, ktoré kombinuje a variuje. (...) Vždy nám dáva čítať vlastne tú istú báseň – len s jemnými odlišnosťami v usporiadaní konštitučných prvkov. Rebrova poézia je teda výrazovo pomerne nemohúca a z tohto hľadiska je jej cudzie hľadačstvo. (...) V Rebrovom debute sa len pomerne ťažko hľadá priestor, kam by sa jeho poézia mohla ďalej uberať.“ (Rehúš, 2010, s. 86 – 87). Kritik teda Rebrovej zbierke, dokonca anticipačne ani jeho ďalšej tvorbe „nedáva šancu“ a identifikuje ju ako jednoduchú, obmedzenú a fádnu. V tomto prípade s ním na jednej strane možno súhlasiť, keďže recenzovaná zbierka je skutočne jednotná a konzistentná, básne sú minimalistické a jej „predvídateľnosť“ podporuje aj autorovo nadväzovanie na ženské písanie či iné texty zo (staršej) slovenskej poézie a taktiež úzky a oklieštený okruh tém. Podobné čítanie, ako je Rehúšovo, Rebrova poézia vlastne dovoľuje, no zároveň tento prístup recenzenta výrazne obmedzil, respektíve básne do istej miery podinterpretoval. Jeho hodnotenie možno považovať za príliš ploché a jednostranné, k čomu došlo aj preto, že sa zamerával na negatíva zbierky a odignoroval, resp. nepomenoval viaceré jej základné znaky, ktoré by mohli jeho jednoznačný názor sproblematizovať (napr. nadväznosť na feminizmy, ktorá je pre Rebra nosná, a recenzent ju, aj napriek tomu, že sa jej nevenuje, mohol odčítať a minimálne naznačiť). Je tu teda evidentná snaha Rebrovu poéziu zosmiešňovať, čo podľa nášho názoru pramení predovšetkým z názorového, postojového rozporu medzi textom a kritikom. V takmer všetkých Rehúšových recenziách totiž možno pozorovať jednoznačne negatívny postoj k recenzovaným dielam, ktoré nespádajú do jeho sféry záujmu, t. j. experimentálnej poézie, akú prezentuje napríklad jeho „domovský“ časopis *Kloaka* či v poézii on sám.³ Recenzie Michala Rehúša teda v našom kontexte považujeme vo všeobecnosti za texty (kategorickej) opozície a považujeme ho za „kritika antipatie“ (čo, samozrejme, neplatí pri textoch, ktoré

² Poslednú spomenutú recenziu však budeme brať do úvahy len okrajovo, resp. náš postoj z nej bude implicitnou súčasťou predkladanej práce, keďže v tejto fáze výskumu nepovažujeme za potrebné konfrontovať sa s vlastným kritickým textom. Ďalšie spomenuté recenzie, resp. cez ne sa prezentujúce kritické názory, predstavujú interpretačne dostatočne rozsiahly diapazón prístupov, na ktorých možno odlišné, dokonca vyhranené spôsoby uvažovania a hodnotenia dokladovať. Podobne sekundárna je pre nás aj recenzia Oly Stawinskej, ktorá sa viac než recenzistike venuje prekladu, navyše pôsobí skôr v poľskom, než v našom kontexte.

³ V tejto súvislosti možno spomenúť tiež sériu grafik Daniely Olejnikov, ktoré sú kolážami fotografií Dereka Rebra a vyšli pod názvom *Okamih pred odpadom*, ide teda o slovnú hru, resp. parafrázu Rebrovej debutovej zbierky *Okamih pred dopadom*, z ktorej názvu jasne vyplýva autorkin názor, nie však na Rebrovu poéziu, či prípadne jeho teoretické texty, ale na osobu básnika, pričom nie je sekundárne, že táto reakcia pochádza z portálu membrana.sk, webovej podoby *Kloaky*. Aj napriek zjavnej kritike či provokácii smerovanej na D. Rebra sa Olejnikov pokúsil, opäť v rámci časopisu *Kloaka*, obhájiť Jakub Kapičiak. Ten vo svojej recenzii na Olejnikovej dielo konštatuje, že „Skôr ako o invektívu či o príspevok, ktorého účelom je uraziť, ide o príspevok do dialógu s kritikom či príspevok do všeobecnej ‚diskusie‘.“ (2014, s. 9 – 12). Ako sme však už dokázali vyššie, podobná „diskusia“ je (umelo) vyvolaná M. Rehúšom, je iba málo produktívna a skôr ju možno vnímať ako „literárny bulvár“.

naplňajú jeho vkusové preferencie). Jedným z najvýraznejších problémov podobných hodnotení je, že ide o skreslené nazeranie, ktoré hoci je do istej miery pravdivé, nie je úplné. Zároveň sa však svojou vyhranenosťou, expresivitou jazyka a tiež (pseudo)odborným vyjadrovaním a argumentáciou stáva čitateľsky príťažlivým. V rámci našej kritiky teda (spoločne s recenzentmi a čiastočne i autormi z okruhu časopisu *Kloaka*, najmä D. Želinským a V. Šimekom) predstavuje (nielen) kritická tvorba M. Rehúša akýsi anarchistický prúd uvažovania, pokúšajúci sa o vytvorenie diskusie, resp. konfrontácie či niekedy priam konfliktu medzi názorovo odlišnými skupinami kritikov a autorov. Problémom však je, že táto diskusia je produktívna len do istej miery, resp. dovtedy, kým sa z nej nestane výlučne provokácia, pri ktorej sa naráža na vykonštruovaný problém, čo dokazuje napríklad aj „výmena názorov“ M. Rehúša s D. Rebrom, ktorá vznikla ako reakcia na Rehúšov článok *Subjekt, emocionalita, nadčasovosť, emocionálnosť*.⁴

Síce tiež prevažne negatívnou, no presvedčivejšie vyargumentovanou než Rehúšova kritika je hodnotenie Ivany Hostovej, ktoré sa týkalo druhej autorovej zbierky. Kritička v ňom poukazuje na viacero nedostatkov Rebrovej poézie, najvýraznejšie na problém nezrozumiteľnosti a nejasnosti jeho textov, „neschopnosť/nemožnosť uspokojivo dešifrovať scénu, ktorá bola impulzom pre vznik textu“ (Hostová, 2015, s. 7). Recenzia je do istej miery nadviazaním na hodnotenie autorovho debutu, pri ktorom však bola Hostová menej kritická, resp. táto recenzia bola predovšetkým interpretáciou a (explicitné) hodnotenie sa v nej neobjavilo. Kritička poukázala najmä na Rebrovo nadväzovanie na ženské písanie a pomenovala nosné motívy zbierky. Hodnotenie uzavrela otvoreným konštatovaním „Verme, že sa autor našiel a definoval a jeho poézia tak môže vstúpiť do bludiska zrkadiel.“ (Hostová, 2014, s. 168), čím odkazovala na motív zrkadla vyjadrujúci dvojitosť, rozpoltenosť a krízu identity, ktorej modelovanie možno identifikovať v oboch Rebrových zbierkach. Hľadať dôvod, prečo a do akej miery zámerne sa Hostová pri recenzovaní prvej zbierky vyhla hodnoteniu umeleckej kvality knihy, nie je na mieste. Každopádne recenzia druhej Rebrovej knihy je vyslovene hodnotiaca, Hostová na konkrétnych veršoch dokazuje, že napriek nadväznosti na iné autorky či devíze autora v podobe ešte stále zriedkavého queer písania (Hostová, 2015, s. 7), ju zbierka nepresvedčila. V porovnaní s textom M. Rehúša, ktorý Rebrove básne (zámerne) podinterpretoval a zjednodušil, argumentovala Hostová vecne a priamo prostredníctvom ukážok z básní, čím sa text usvedčil sám. Zároveň však spomenula (už naznačené) pozitíva zbierky, aj preto túto, síce rozsahom kratšiu (čo je ovplyvnené aj publikačným priestorom *Knižnej revue* uprednostňujúcim kratšie kritiky), no názorovo jasnú recenziu považujeme za relevantnú a v porovnaní s Hostovej hodnotením prvej autorovej zbierky aj za vydarenejšiu.

Na problém nezrozumiteľnosti a nekomunikovateľnosti Rebrovej poézie vo svojej recenzii reagoval aj Matúš Mikšík, vyjadril to však opatrnejšie a menej priamo. V porovnaní s I. Hostovou Mikšík tieto interpretačne nejasné texty označuje ako „básne s otáznikom“ (Mikšík, 2014, s. 30) a „diplomatically“ ich odkladá na neskoršie, hlbšie čítanie, ktoré by mohlo byť produktívnejšie než terajšie. Celkovo totiž knihu hodnotí pozitívne, dokonca z jeho recenzie možno odčítať istý rešpekt voči nej: „Otázkou ostáva, do akej hĺbky je ponáranie sa do veršov ešte produktívne a kedy sa už z neho stáva bezcieľne blúdenie nejasnými významami kdesi v dosahu piesčitého dna, kde len veľmi zriedka narazíte na kameň – slovo, o ktoré sa dá v interpretácii oprieť. Na druhej strane, hoci celkový obraz ostáva nejasný (teda ostáva obrysom), dovoľm si tvrdiť, že vždy, keď sa rozhodnete nadýchnuť a zamierite kolmo pod hladinu, tak zo zbierky *Ako tieň na plúcach* – s prihliadnutím na istú dávku šťastia a vhodného interpretačného naladenia – vylovíte čosi vzácne.“ (tamže, s. 31). Zjednodušene povedané, Mikšík za hodnotné označuje texty, ktorým ani sám ako recenzent úplne neporozumel, hoci si uvedomuje vratkosť tohto tvrdenia a pokúša sa ho vysvetliť a obhájiť vlastným nie úplne ideálnym a vhodným „interpretačným naladením“. Aj napriek tomu, že ide o začínajúceho kritika, nepovažujeme podobný postup „ospravedlňovania“ textu vlastnou nedostatočnosťou za opodstatnený a vhodný.⁵ Ak je totiž kritika nadstavbou na čitateľskú a interpretačnú skúsenosť, nemala by sa stávať prezentáciou kritikových nedostatkov (hoci podaných ako sebareflexia). Tu možno tiež pozorovať rozdiel

⁴ Dokument je dostupný na <http://kloaka.membrana.sk/2014/09/subjekt-emocionalita-nadcasovost-komunikativnost/>

⁵ Samozrejme, pokiaľ nejde o alibizmus kritika, pseudointelektualizmus či jeho neschopnosť priznať (si), že textu nerozumie.

medzi Hostovej a Mikšíkovou recenziou: zatiaľ čo kritička priamo pomenovala nezrozumiteľnosť ako nedostatok Rebrových básní, M. Mikšík sa, azda aj z pozície menej skúseného recenzenta, pokúsil toto negatívum formulovať ako nedostatok šťastia pri interpretácii, pričom však z jeho formulácie implicitne vyplýva, že má podobný názor ako I. Hostová, ibaže ho formuluje odlišným spôsobom. V rámci mladej kritiky, a taktiež aj samotných Mikšíkových textov, ide o nie príliš častý jav, keďže práve začínajúci recenzenti zvyknú publikovať vyhranenejšie a expresívne hodnotenia, často s cieľom zvýšiť príťažlivosť recenzie. Zároveň je pre Mikšíkovo písanie podobný rešpekt charakteristický, predovšetkým pre jeho hodnotenia poézie. U tohto kritika totiž vzniká protiklad v prístupe k poézii a k próze: zatiaľ čo jeho recenzie na prózu sú vo väčšine prípadov negatívne a (výrazom i významom) expresívnejšie (za všetky možno uviesť napr. záporné hodnotenie knihy Veroniky Šikulovej *Medze-rový plod*, ktorá vyhrala cenu Anasoft litera za rok 2015), o poézii publikuje skôr interpretačne ladené texty, v ktorých je hodnotenie sekundárne a sú skôr prezentáciou autorovej „rozkoše z čítania“. Vysvetliť to možno najmä zaužívaným tvrdením o poézii ako o entropickejšej, exkluzívnejšej a teda umelecky hodnotnejšej forme, než je próza.⁶ Vracajúc sa však k hodnoteniu Rebrovej zbierky, v porovnaní s predošlou spomenutou recenziou za prijateľnejšie možno považovať Hostovej priame a jasne odčítateľné riešenie. M. Mikšík totiž, azda aj vzhľadom na pozíciu začínajúceho recenzenta, v tomto texte podceňuje svoje kritické uvažovanie a do istej miery preceňuje východiskový text. V Hostovej prípade ide o jej „stabilný výkon“ v zmysle vecného hodnotenia (ako sme už naznačili, pozitívne to možno vnímať aj z toho hľadiska, že jej predošlá recenzia na Rebrov debut bola implicitne afirmatívna, a teda pri druhej, podobnej zbierke nepostupovala rovnako opatrne).

Ak pri hodnotení básnických zbierok Dereka Rebra bola extrémnym príkladom negatívneho hodnotenia recenzia Michala Rehúša, na druhej strane sa nachádza text Stanislavy Repar. Tá ponúka detailnú interpretáciu básní, čím (podobne ako v Mikšíkovom prípade) implicitne dokazuje ich kvalitu. Zdá sa však, že Rebrove básne nadinterpretováva a nachádza v nich až priveľké množstvo významov a tematických, problémových okruhov, ktoré zbierka možno naznačila, no, paradoxne, nie sú pre text podstatné, sú okrajové, nesystematicky naznačované či náhodné. Za všetky možno spomenúť napr. „pôsobenie mocenských mechanizmov, hodnotových stereotypov alebo tabuizovaných skúsenosti (tráum) a významov“ (Repar, 2015),⁷ prípadne ak recenzentka o Rebrovej zbierke konštatuje, že je akýmsi „sprievodcom, bedekrom po živote, vnútornou mapou bežných i menej bežných činností lyrického ‚ja‘, akýmsi jeho nevyhnutným ‚manuálom‘, ale aj ‚zbierkou zariekaní‘, ktoré akoby mu dodávali odvahu prejavovať sa, konať, byť sebou“ (tamže). Zatiaľ čo prvá citácia odkazuje na to, že Repar nachádza v zbierke „veľké“ témy, ktoré však nie sú pre zbierku centrálna a, parafrázujúc M. Mikšíka, recenzentka pravdepodobne mala pri čítaní viac „interpretačného šťastia“. Druhá uvedená ukážka hromadí akési poetické atribúty recenzovaného textu, ktoré však knihu nijako nekonkretizujú a s istou mierou zovšeobecnenia by mohli platiť pre akúkoľvek zbierku z „kategórie“ poézie súkromia (Šrank, napr. 2013, od s. 266) či iných, intímnejšie ladených básnických textov. Je teda evidentné, že autorka s Rebrovým písaním sympatizuje a snaží sa k nemu vyjadriť afirmatívny postoj, čo však v tomto prípade vedie k nadinterpretácii, resp. neproduktívnemu zovšeobecneniu.⁸ Zároveň, ako sme

⁶ Zároveň tu ale možno vnímať nadväzovanie na Mikšíkovu „východiskovú inštitúciu“, pri poézii sa autor približuje analytickému písaniu J. Zambora (na ktorého v niektorých textoch odkazuje aj explicitne) a pri próze zas na priame, vyhranené a britké hodnotenia V. Mikulu. Postupne sa však tento vplyv minimalizuje, čo dokazujú aj autorove novšie texty. Na jeho tvorbu teda platí podobné konštatovanie ako pri niektorých autoroch umeleckej literatúry, kritik sa rodí, criticus nascitur.

⁷ Dokument je dostupný na <http://www.glosolalia.sk/news/stanislava-repar-rebrovo-korenje-v-herbari/>

⁸ Veľmi podobný charakter má aj, rozsahom kratšia, recenzia autorovho debutu od Lenky Krištofovej (nie je azda zanedbateľné, že ide o jednu z jeho najbližších spolupracovníčok v časopise Glosolália, ktorá sa podobne ako on venuje rodovým štúdiám). Autorka v nej napríklad konštatuje, že ide o básne „okresané na kosť. To, čo zostáva, nezabieha a nie je ťažko stráviteľné. Naopak, smeruje k **samej podstate bytia**.“ (Krištofová, 2011, s. 5, zdôr. M. K.). Podobne ako S. Repar teda vypovedá všeobecné, filozofujúce, navyše klišéovité pravdy, ktoré však recenzovaný text príliš nevysvetľujú ani nepribližujú (i keď v tomto prípade prihliadame na fakt, že hodnotenie vyšlo v Knižnej revue, ktorá prezentuje aj popularizačnejšie napísané recenzie. Na druhej strane však v tom istom časopise vyšla aj kritika Ivany Hostovej, ani literárne periodikum teda nemusí automaticky zaručovať, že sa k čitateľovi dostane len konkrétny typ recenzie).

naznačovali už aj pri hodnotení recenzie M. Rehúša, problémovým javom Rebrovej poézie je, že svojou skratkovitosťou a minimalizmom, uvedomelým a poučeným radením „efektných“ prvkov takúto nadinterpretáciu pripúšťa (možno ju priam očakáva). Tým zároveň môže vzniknúť nežiaduca situácia, v ktorej by sa dialóg o knihe oklieštil na vyjadrenie jednej, autorovi názorovo blízkej kritičky. Na druhej strane je hodnotenie Michala Rehúša, ktorý naopak zjednodušuje a podinterpretuje, opäť však, vzhľadom na spomínanú skratkovitosť, v podstate legitímne. Logicky a prirodzene tu teda vzniká opozícia kritiky sympatie u Repar a Rehúšovej „kritiky antipatie“. Obe recenzie však majú v konečnom dôsledku spoločné, že ich obe možno označiť za „tendenčné“, jednostranné a v konečnom dôsledku sa z nich viac než o texte dozvedáme o individuálnom spôsobe čítania hodnotiaceho, čitateľskom zážitku, resp. jeho absencii. Preto ani jedno z týchto hodnotení nemožno považovať za (odbornú) argumentačnú, resp. vyargumentovanú kritiku, hoci sa obidve taktó prezentujú: skôr ako za texty produktívne pre ďalší (literárnohistorický) výskum by sa dali vnímať ako súčasť diapa-zónu reakcií na autorovu tvorbu. Naopak na pomedzí týchto dvoch textov stoja recenzie Ivany Hostovej či Matúša Mikšíka, ktoré napriek tomu, že prvá je jednoznačne negatívna a druhá pozitívna, možno vnímať ako smerodajné a pre potenciálneho čitateľa Rebrovej zbierky ako „mienkotvorné“.

Z interpretácie týchto odlišných kritických postupov teda vyplýva, že pri špecifických autoroch podobného typu, ako je Derek Rebro, sa očakáva hodnotenie od určitých kritikov (či už ako vyjadrenie sympatie alebo negatívneho vyhranenia sa voči textu), zároveň je tým pádom predvídateľný aj ich názor na text. Tento jav však do veľkej miery vnímame ako špecifikum reflexie poézie, keďže v porovnaní s našou aktuálnou prózou, ktorá je kvantitatívne o čosi bohatšia a ktorá je (často najmä pre mladých kritikov) prijateľnejšou voľbou, má poézia viac-menej stabilnú základňu kritikov, ktorá sa navyše vymedzuje na základe toho, aký typ poézie sa hodnotí (i keď možno nájsť aj recenzentov, ktorí sa vyjadrujú k experimentálnym aj tradičnejším textom). O to viac sú však reakcie na poéziu vyhranenejšie a kritici sa názorovo rozchádzajú, hoci často uvažujú o podobnom probléme. Zároveň v danom prípade dochádza k tomu, že napriek svojej názorovej vyhranenosti je poézia Dereka Rebra reflektovaná menej, resp. je aj v rámci literárnoteoretického výskumu okrajová, čo môže byť spôsobené tiež tým, že Rebro je viac vnímaný ako teoretik či kritik a jeho písanie poézie sa javí ako akási „pridružená činnosť“, ktorá navyše spracúva a využíva autorove teoretické vedomosti.

Na druhej, menej názorovo a postojom vyhranenej strane stoja v tomto prípade I. Hostová a M. Mikšík, ktorí reflektujú výlučne text, nie (autorskú či svoju vlastnú) „ideológiu“.

Všetky uvedené prístupy, aj napriek tomu, že sú medzi nimi výraznejšie názorové aj kvalitatívne rozdiely, však tvoria komplex súčasnej kritiky. Tá dnes nemôže a nechce byť jednotná, čím však zároveň ponúka dostatok podnetov na ďalší výskum (kritiky kritiky).

Literatúra:

- HOSTOVÁ, I.: Ako tieň na pľúcach. In: Knižná revue, 2015, roč. 25, č. 4, s. 7.
- HOSTOVÁ, I.: Medzi entropiou a víziou. Kritické a interpretačné sondy do súčasnej slovenskej poézie. Prešov: Občianske združenie FACE – Fórum alternatívnej kultúry a vzdelávania, 2014. 216 s.
- KAPIČIAK, J.: Prvoplánové a sofistované. In: Kloaka, 2014, roč. 5, č. 2, s. 9 – 12.
- KRIŠTOFOVÁ, L.: Verše okresané na kosť. Knižná revue, 2011, roč. 21, č. 11, s. 5.
- MIKŠÍK, M.: Hlboko pod hladinou. In: Vertigo, 2014, roč. 2, č. 4, s. 30 – 31.
- OLEJNIKOV, D.: KUR#Z praktickej poézie pre pokročilých. Bratislava: Literis, 2013. 68 s. Dostupné tiež na <http://kloaka.membrana.sk/2013/10/daniela-olejnikov-kurz-praktickej-poezie-pre-pokrocilych/>
- REBRO, D.: Ako tieň na pľúcach. Levoča: Modrý Peter, 2014. 80 s.
- REBRO, D.: Okamih pred dopadom. Bratislava: Ars Poetica, 2010. 64 s.
- REHÚŠ, M.: Emo-poézia. In: Romboid, 2010, roč. 45, č. 10, s. 85 – 87.
- REHÚŠ, M.: Subjekt, emocionalita, nadčasovosť, komunikatívnosť. Dostupné na: <http://kloaka.membrana.sk/2014/09/subjekt-emocionalita-nadcasovost-komunikativnost/>
- REPAR, S.: Rebrovo „korenie v herbári“. In: Pravda [28. 02. 2015], rozšírená verzia dostupná na <http://www.glosolalia.sk/news/stanislava-repar-rebrovo-korenie-v-herbari/>.
- STAWINSKA, O.: Hold inakosti. In: Glosolalia, 2012, roč. 1, č. 1 – 2, s. 99 – 100.
- ŠRANK, J.: Individualizovaná literatúra. Slovenská poézia konca 20. a začiatku 21. storočia z perspektívy nastupujúcich autorov. Bratislava: Cathedra, 2013. 470 s.